

N:o 31.

Af Herr C. Orre: Om upphäfvande af den ränte- och tiondegifvare i visst fall medgifna rätt att till leverering in natura uppsäga ränte- och tionde-spanmål; om kronomagasinernas indragning samt om upphörande af all spanmålsrörelse för Statsverkets räkning.

Sedan allmänna Magasinsdirektionen, hvilken från år 1798 innehade styrelsen och förvaltningen af all Statsverkets spanmålsrörelse, uppbörden af ränte- och tiondespanmålen samt inseendet öfver Kronans bagerier och fältproviantmagasiner, med anledning af Rikets Ständers derom gjorda framställning, blifvit upplöst genom Kongl. Brefvet den 16 Maj 1826, öfverflyttades ofvannämnda förvaltningsbestyr äfvensom närmaste tillsynen och förvaltningen af den för undsättningar afsedda, så kallade kreditivfonden till Kongl. Statskontoret. Detta embetsverks öfverstyrelse öfver magasinensinrättningen utöfvades till en början på det sätt, att en ledamot af den upplösta magasinensdirektionen erhöi säte och och stämma i Statskontoret för behandling och föredragning af alla magasinensfonden rörande ärenden, hvilka skulle beredas inom en särskild afdelning af verket, kallad allmänna magasinenskontoret, bestående af en kamererare, en revisor, en bokhållare och tvenne kammarskrifvare, hvarjemte en kanslist för expeditionen af skrivelser och andra kansligöromål fanns anställd. Genom Kongl. Brefvet den 5 December 1829, grundadt på Rikets Ständers beslut under då pågående riksdag, hvari föreskrifter meddelades om de åtgärder, som skulle vidtagas för allmänna magasinensfondens slutliga utredning och magasinensväsendets ordnande, förordnades väl, bland annat, att de utaf fonden dittills utgångna ordinarie löner och arfvoden skulle å allmänna indragningsstaten öfverflyttas och att tillsvidare en ledamot hos Statskontoret skulle adjungeras för att följa magasinensärendena till deras slutliga utredning, samt att, till nödigt biträde vid

denna särskilda befattning, förra magasininrättningens tjänstemän finge såsom dittills begagnas; och borde omförmälda utredning med all möjlig kraft bedrifvas, så att magasinförvaltningsgöromålen kunde af Statskontorets ordinarie personal öfvertagas. Sådant inträffade likväl icke förr än vid slutet af år 1850, då genom Kongl. Brevet den 19 Oktober samma år, såväl den adjungerade ledamotens som öfrige ofvannämnde tjänstemäns befattningar upphörde, hvarefter magasinärendenas föredragning öfverflyttades på en af de ordinarie Statskommisarierna. men till ärendenas beredning bibehöllos dock en bokhållare och en kammarskrifvare; hvilka numera äro uppförda å Statskontorets stat med ett aflöningsbelopp af tillsammans 3,200 R:dr.

Den mera omedelbara vården och förvaltningen af Statsverkets spannmål i orterna ordnades genom Rikets Ständers beslut vid 1830 års riksdag och de derpå grundade Kongl. Brevven af den 13 Mars 1830 och den 12 Maj 1832. Rikets Ständer, som, lika med Kongl. Maj:t. gillade den åsigt i afseende å spannmålsförvaltningen, att så litet som möjligt af Kronans spannmålsräntor borde levereras in natura, men att deremot Statsverkets behof af säd borde fyllas genom upphandling i vederbörlig ordning, beslöto nemligen i förevarande hänseende vid nämnda riksmöte, bland annat, att, med bibehållande af räntegifvares rättighet att leverera spannmålsräntorna in natura, Statsverket skulle frånträda rättigheten att desamma in natura infordra och att det skulle medgifvas de skattskyldige att få lösa dem, antingen efter årets markegång eller efter ett visst medelpris, så vida ett sådant pris af Rikets Ständer fastställdes, dock i begge fallen utan tillägg af forsellön; att i de län, der spannmål till leverering in natura uppsades, men icke vore för något Kronans behof på stället erforderlig, vederbörande länsstyrelse borde till spannmålets försäljande utlysa offentlig auktion, med tillkännagifvande det köpare egde bestämma det ställe der säden skulle levereras, dock under iakttagande af hvad författningarne stadgade rörande vägens längd för räntesäds forsling; samt att upplags- och utgiftsmagasiner borde bibehållas i Stockholm, Carlskrona, Christianstad, Malmö, Wisby och Göteborg, äfvensom att upplagsmagasiner tillsvidare finge bibehållas å de ställen, jemväl inuti landet, der Kongl. Maj:t kunde finna sådana behöfliga, men att, i den mån den förändrade förvaltningen vunne stadga och erfarenheten visat, att magasinshus på ett eller annat ställe icke vore behöfliga, sådana lägenheter måtte, i likhet med allmänna magasininrättningens öfverflödiga byggnader, försäljas, dock under förbehåll att någon förändring af de vanliga levereringsorterna för den hästvakansafgift som utgjordes icke finge genom upplagsmagasinens indragning förvållas.

Dels för att tjena till upplagsställen i händelse af rustningar och dels för att icke förorsaka svårigheter i afseende å garnisoners och fångars förseende med bröd, ansågos magasinerna i ofvannämnda städer böra bibehållas, men,

i händelse anskaffningar af spannmål framdeles kunde i annan väg med mera lätthet och mindre kostnad beredas, borde frågan om indragning af magasinerna, afven i ofvannämnda städer, komma under Rikets Ständers öfverläggning.

Sedan Kongl. Maj:t, i afseende å de öfriga kronomagasinerna, som borde för Statsverkets räkning bibehållas, infordrat Statskontorets och öfrige vederbörandes yttrande, bestämdes genom Kongl. Brevet den 12 Maj 1832, att slotts- och förrådsmagasinet i Stockholm ävensom magasinerna i Norrköping, Linköping, Wadstena, Wisby, Carlskrona, Christianstad, Malmö, Landskrona, Göteborg, Carlsten, Lidköping och Mariestad skulle såsom ständiga utgifts- och upplagsmagasin bibehållas samt att i öfrigt 26 reservmagasin inom olika delar af riket skulle qvarstå.

Af ofvan uppräknade 13 ständiga utgifts och upplagsmagasin har det i Mariestad, genom Kongl. Brevet den 17 Oktober 1854, blifvit förändradt till reservmagasin och af de öfriga är det i Carlskrona uppfördt på Kongl. Flottans stat, så att på 7:de Hufvudtiteln för närvarande finnas uppförda anslag till tjenstemän och betjente vid 11 under Statskontorets inseende ställda magasin, nemligen i Stockholm, Norrköping, Linköping, Wadstena, Wisby, Christianstad, Malmö, Landskrona, Göteborg, Carlsten och Lidköping, uppgående dessa anslag inalles till 14,156 R:dr 80 öre. Af dessa magasin är likväl det i Christianstad, jemlikt Kongl. Brevet den 4 Juli sistlidet år, från och med innevarande år indraget.

Reservmagasiner, med aflöning å indragningsstat för de dervid anställde tjenstemän, finnas för närvarande i Upsala, i Norrtelje, i Nyköping, vid Grips-holm, i Calmar, i Westervik, i Borgholm, i Jönköping, i Eksjö, i Wexiö eller Helgevärma, i Ystad, i Halmstad, i Warberg, i Mariestad, i Örebro, i Carlstad, i Westerås, i Falun, i Hernösand, å Frösön, i Umeå och i Luleå, eller å inalles 22 orter inom riket, och uppgår den för dessa magasin å indragningsstat uppförda aflöning till 4,900 R:dr. Derjemte finnas inom åtskilliga län kronotiondebodar, ställda under kronobetjeningens uppsigt. För dessa är ingen särskild aflöning å stat uppförd.

För förvaltningen af Statsverkets spannmålsrörelse utgår således för närvarande

å 7:de Hufvudtiteln:

till 1 bokhållare och 1 kammarskrifvare i Kongl.	
Statskontoret	3,200: —
till aflöning åt tjenstemän och betjente vid 11	
upplags- och utgiftsmagasiner	14,156: 80.
	<u>17,356: 80.</u>

Transport 17,356: 80.

å 9:de Hufvudtiteln:

till tjänstemän vid 22 reservmagasiner . . .	4,900: —
samt derjemte, såsom löneförhöjning åt en vid Stockholms kronobageri anställd bagerigesäll .	200: —
	5,100: —
tillsammans	22,456: 80.

Om härtill lägges dels den tjänstemännen vid magasinerna tillkommande afskrifning å spannmål, mjöl och en del bröd och dels de omkostnader, som Statsverket för magasinshusens och dervarande inventariers underhåll måste vidkännas, så torde utan öfverdrift Statsverkets utgifter för ifrågasatt förvaltningsbestyr kunna uppskattas till minst 40,000 R:dr.

Då det torde få anses tvifvelaktigt, huruvida Statsverket af magasinrörelsen kan hafva direkt eller indirekt fördel, som i någon mån motsvarar berörda omkostnader, och då spannmålshandeln och företagsamheten i allmänhet inom riket numera torde hafva nått den utveckling, att Statsverkets behof af spannmål och bröd utan svårighet kan genom entreprenader anskaffas och till vederbörande korpser och stater direkte från leverantörerna aflemnas, utan att särskilda magasin med dertill hörande tjänstemän äro för ändamålet nödvändiga, synes med skäl kunna ifrågasättas en indragning af magasinsskatten samt upphörandet af all spannmålsrörelse för Statsverkets räkning.

Uti det underdåniga Utlåtande, som Statskontoret den 30 Mars 1832 afgaf, i fråga om den vid denna tid verkställda och i hufvudsakligaste delarne ännu bestående regleringen af magasinsskatten, yttrade bemälda myndighet bland annat, att, då, med bibehållande af räntegifvarnes rättighet att leverera spannmål in natura, Statsverket, enligt 1830 års riksdagsbeslut, frånträdde sin rätt att densamma in natura utfordra och de skattskyldige derjemte medgifvits att få lösa spannmålen med penningar efter markgång, de grunder härigenom blifvit antydda, hvilkas tillämpning skulle leda derhän, att spannmålsrörelsen för Statens räkning allt mer och mer inskränktes och omsider i möjligaste måtto upphörde; men när den tidpunkten vore aflägsen, då Statens spannmålsinträder beständigt kunde af räntegifvarne i penningar utgöras, samt det följaktligen under goda år kunde inträffa, att räntegifvare in natura erlade sädeskatten, som, i händelse den icke genom offentlig auktion kunde till penningar förvandlas, borde för Kronans räkning förvaras, samt härtill komme, att någon förändring i de vanliga levereringsorterna för hästvakansspannmålen icke fick ega rum, så ansåg Statskontoret, med afseende derjemte å den omständigheten att någon allmän undsättningsanstalt för riket icke blifvit organiserad, nödigt att kronomagasinerna, synnerligen i vissa orter, då bibehöllos, och föreslog Statskon-

toret derföre, att ett visst antal magasin inom olika delar af riket skulle dels såsom upplags- och utgifts- dels såsom reserv-magasin kvarstå, men de öfriga indragas.

Sedan den tid, då nyssberörda yttrande afgafs, hafva betydande förändringar inom uppbördsväsendet blifvit beslutade och genom dessa förändringar blifva kronomagasinerna allt mera obehöfliga. Ränte- och tiondegifvares rätt att uppsäga spannmål till leverering in natura är numera, genom Kongl. Kungörelsen den 11 Maj 1855, inskränkt blott till de år, då årsmarkegången för orten är lägre än det för samma år fastställda medelmarkegångspris, hvarefter spanmålen i annat fall ovilkorligen skall lösas, och derjemte åligger det räntegifvarne, att vid leverering in natura kontant erlægga skilnaden emellan års- och medelmarkegångspriset. Den räntegifvarne för visst fall ännu bibehållna rätten, att leverera spannmål in natura, torde härigenom icke för räntegifvaren ega synnerligen stort värde, hvaremot densamma för Statsverket medför ganska dryga kostnader, om kronomagasinernas fortfarande bibehållande deraf skulle blifva nödvändigt. Landsboks- och kronomagasins-räkenskaperna för de år, hvarunder Kongl. Kungörelsen den 11 Maj 1855 varit gällande, utvisa väl, på sätt närlagda sammandrag innehåller, att under de tolf åren 1856—1867 inalles 304,849 kubikfot spannmål blifvit af skattskyldige levererade, och den sålunda levererade spanmålen utgör alltså i medeltal för år något mer än 25,000 kubikfot, men denna kvantitet torde vara allt för obetydlig för att något synnerligt afseende derå må kunna fästas, helst deri ingår en ej obetydlig del arrendespannmål, hvilken, enligt äldre kontrakt, kan levereras in natura, men som, enligt de på sednare tiden utfärdade kontrakt, alltid bör lösas efter markegång, i följd hvaraf all leverering af dylik spannmål, i mån af de äldre kontraktens förfallande, upphör.

Hvad angår Statsverkets behof af upplags- och utgifts-magasiner dels för tillhandahållande af erforderlig spannmål vid inträffande missväxter och dels för brödtutspisningen vid garnisonsorter och fängelser, så torde, enligt hvad redan är nämndt, affärsverksamheten inom riket numera hafva nått den utveckling, att Statsverkets behof af spannmål för ifrågavarande ändamål lämpligen kan fyllas genom upphandling å entreprenad, helst de orter der garnisonerade trupper äro förlagda jemväl äro lifliga handelsorter, der konkurrensen utan tvifvel skall göra dylik upphandling vida billigare än det nu Statsverket åliggande förvaltningsbestyret, samt hvad angår undsättningsbehofven jemväl dessa torde vida lämpligare kunna fyllas genom^{var} upphandling, som af vederbörande kommunalstyrelser bör besörjas.

Att kronomagasinerna icke äro alldeles nödvändiga för tillhandahållande af brödkorn åt garnisonerade trupper, synes bevisas deraf, att kronomagasinet i Christianstad, som hittills bestridt brödhållningen för det i nämnda stad för-

lagda Wendes artilleri-regemente, genom Kongl. Brefvet den 4 Juli 1868 blifvit indraget från och med innevarande år, och att de för undsättningars utdelande erforderliga bestyren lämpligast kunna till kommunalstyrelserna öfverlätas, torde icke bestridas.

Med stöd af hvad nu blifvit anfördt och till vinnande af såväl besparing för Statsverket som enkelhet och reda i uppbördsverket och dess räkenskaper, får jag vördsamt föreslå:

1:o att Riksdagen måtte för sin del besluta, *dels* att den ränte- och tiondegifvare hittills, jemlikt Kongl. Kungörelsen den 11 Maj 1855, medgifna rätt, att i visst fall till leverering in natura uppsäga ränte- och tiondespannmål, skall från och med nästkommande år upphöra samt all ränte- och kronotiondespannmål derefter af de skattskyldige lösas efter fastställt medelmarkegångspris; och

dels att, om arrende och hästvakanspannmål eller annan Statsverket tillhörande uppbörd af säd skulle, på grund af äldre kontrakt, blifva till leverering in natura på hittills bestämd tid och ordning uppsagd, sådan spannmål bör genom vederbörande länsstyrelser försorg till den mestbjudande å offentlig auktion för Kronans räkning försäljas, med rättighet för köpare att bestämma det ställe, der säden skall levereras, dock under iakttagande af hvad författningarne stadga rörande vägens längd för räntesädsforsling;

2:o) att Riksdagen, vid anmälan om dessa beslut, måtte, med tillkännagifvande af den åsigt, att all spannmålsrörelse för Statsverkets räkning bör upphöra och den för magasinstaten nu utgående aflöning indragas, samt Kronans till magasinier nu använda hus och byggnader försäljas eller på annat för Staten förmånligare sätt disponeras, i underdånighet anhålla;

dels att de kronomagasin, som till följd af ofvanberörda, i 1:sta punkten omförmälda beslut blifva öfverflödiga, måtte från år 1870 indragas och de tjenstemännen vid samma magasin anvisade arfvoden, såvidt utan förnärmande af enskild rätt ske kan, Statsverket besparas, äfvensom de för magasinerna hittills använda, Kronan tillhöriga tomter och byggnader samt inventarier å offentlig auktion till den mestbjudande försäljas; samt

dels att Kongl. Maj:t, efter vederbörandes hörande och

ärendets utredning, måtte till nästkommande Riksdag afåta nådig framställning om indragning af öfriga nuvarande kronomagasin samt upphörande af all spanmålsrörelse för Statsverkets räkning.

Att denna min vördsamma motion måtte af Kammaren till vederbörligt Utskott remitteras, anhålles.

Stockholm den 23 Januari 1869.

Carl Orre,
från Jönköpings län.

N:o 32.

Af Herr O. Hedenberg: Om stiftande af en lag rörande emigration.

Utflyttningen från fäderneslandet till Amerika har under sednare åren betydligt tilltagit; man vill beräkna de Svenska emigranternas antal under sistlidna år till omkring 30,000.

Orsakerna till denna tillväxande utflyttning från fosterlandet uppgifvas vara mångahanda: såsom missbelåtenhet med vår lagstiftning, så väl i kyrkligt som ekonomiskt och socialt hänseende m. m. Jag för min del anser orsaken helt enkelt ligga uti människans medfödda begär att förvärfva sig och de sina en oberoende eller åtminstone dräglig utkomst i rent materielt hänseende, och denna har i vårt land varit och är ännu för många ganska svår att ernå. De sednare årens missväxt hafva äfven förvärrat mångens belägenhet och förökat emigranternas antal.

Jag finner ingenting fördömligt i en sträfvan att, äfven på detta sätt, söka förskaffa sig en drägligare tillvaro och önskar således ej några repressiva åtgärder i detta fall.

Men då det visat sig, att våra utvandrande landsmän ofta äro utsatta för